

Van: art.5.1-2e
Verzonden: woensdag 17 augustus 2022 16:07
Aan: art.5.1-2e
Onderwerp: Adviesvraag damherten Hoeksche Waard
Bijlagen: Bijlage 1 RapportGGBversie27oktober2021.pdf; Opdracht Wnb damherten Hoeksche Waard 16 december 2020.pdf; Uitspraak beroep damherten.pdf; Gebied waar de damherten zich m.n. ophouden.JPG

Beste art.5.

Naar aanleiding van ons telefonisch contact hierbij de adviesvraag per mail, met daarbij wat algemene informatie over de verwilderde damherten in de Hoeksche Waard (provincie Zuid-Holland).

Inleiding

Circa 20 jaar geleden zijn enkele damherten ontsnapt/losgelaten in de Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen (omgeving van Numansdorp in de Hoeksche Waard). Sindsdien groeit de populatie gestaag en op dit moment lopen er 30 a 40 dieren. Waarschijnlijk is er tussentijds 'vers bloed' in de populatie gekomen als gevolg van nieuwe ontsnappingen uit hertenkampjes in de omgeving. Ook is niet uitgesloten dat er gedurende die 20 jaar één of meer damhert(en) illegaal zijn gedood. De locatie waar de damherten verblijven betreft voornamelijk landbouwgebied, dat in eigendom is van particulieren.

Op 16 december 2020 heeft Gedeputeerde Staten een opdracht ex artikel 3.18 Wnb verleend om deze verwilderde populatie damherten in de Hoeksche Waard binnen 5 jaar geheel weg te nemen. Daarmee zou worden voorkomen dat de populatie groot wordt en de situatie uit de hand loopt i.r.t. verkeerveiligheid en schade aan gewassen. Tegen deze opdracht is door dierenrechtenorganisaties beroep aangetekend en een verzoek om voorlopige voorziening ingediend. Voordat de voorzieningenrechter de opdracht schorste zijn reeds 11 damherten gedood. Inmiddels heeft de Rechtbank Den Haag het besluit om de populatie te verwijderen, vernietigd en heeft aangegeven dat de provincie een nieuw besluit moet nemen. Op dit moment mogen er dus geen damherten worden gedood in de Hoeksche Waard.

Maatschappelijke aandacht

Januari 2021 is een petitie gestart door een bewoner uit de Hoeksche waard om te voorkomen dat de damherten in de Hoeksche Waard tot nul worden gereduceerd. De organisator van de petitie wil de damherten behouden in het gebied, omdat men ze mooi vindt en een verrijking voor de natuurbeleving in de Hoeksche Waard. De organisator van de petitie begrijpt wel dat de groep damherten niet ongelimiteerd kan doorgroeien en is voor een vorm van beheer van de damhertenpopulatie, hoewel niet duidelijk wordt wat men dan precies verstaat onder 'beheer'. Mede naar aanleiding van de eerdergenoemde rechtszaak en de petitie is er ook media-aandacht geweest, o.a. door het programma Pointer die er een rapportage over heeft gemaakt. Deze rapportage schetst een aardig beeld van de maatschappelijke aandacht m.b.t. de verwilderde damherten. art5.2

art5.2 <https://pointer.kro-ncrv.nl/onrust-over-damherten-in-de-hoeksche-waard>

Motie gemeenteraad Hoeksche Waard

In de vergadering van 25 januari 2022 heeft de raad van de gemeente Hoeksche Waard een motie aangenomen met als strekking:

- Bij de provincie aan te dringen om af te zien van hoger beroep en een nieuw besluit te nemen om de damhertenpopulatie in de Hoeksche Waard te erkennen als wilde populatie, zodat een leefgebied, maatregelen voor populatiebeheer en een regeling voor schadevergoeding vastgesteld kunnen worden;
- Bij de provincie – gezien de overwegingen van de raad - aan te dringen op diervriendelijke alternatieven van populatiebeheer.

De gemeenteraad spreekt dus uit dat men liever de populatie damherten behoudt, waarbij er wel vanuit diverse fracties is benadrukt dat enige vorm van beheer nodig zal zijn.

Gezien het bovenstaande heeft gedeputeerde staten aangegeven een nieuw besluit te nemen en alle belangen die in het gebied spelen opnieuw af te wegen.

Informatiebijeenkomst betrokken partijen

2 juni 2022 is er een informatiebijeenkomst met de betrokken partijen op locatie georganiseerd.

De informatiebijeenkomst was bedoeld om de diverse belanghebbenden te informeren en te luisteren naar hun wensen en ideeën. Ook zorgde de bijeenkomst ervoor dat de diverse belanghebbenden van elkaar horen wat zij vinden. Tijdens de bijeenkomst heeft art.5.1-2e (Fauna-Advies) een presentatie gegeven over ecologie en beheer van damherten. Bij de bijeenkomst waren o.a. gemeenteraadsleden, omwonenden, agrariërs en de initiatiefnemers van de petitie aanwezig. De dierenrechtenorganisatie was ook uitgenodigd maar was verhinderd. Voor de provincie had de bijeenkomst ook tot doel om enig inzicht te krijgen in de wensen van de lokale betrokkenen. Tijdens de bijeenkomst was men van mening dat niks doen geen optie was en enkele personen/partijen spraken zich uit voor het beheer van de huidige omvang.

Verzoek adviesrapport

Graag zouden wij u willen verzoeken om de volgende werkzaamheden uit te voeren: opstellen advies rapportage

Opstellen van een rapportage over de verwilderde damherten in de Hoeksche Waard waarin de volgende onderwerpen aan bod komen:

- Levenswijze/ecologie en groeipotentie van de damherten in de Hoeksche Waard
- Herkomst/historie van de damherten in de Hoeksche Waard
- Beschrijven van het gebied waar de damherten binnen de Hoeksche waard voorkomen
- Beschrijven van de groeiwijze van de populatie van moment van ontsnappen/vrijlaten rond 2000 tot heden.
- Beschrijven van de verschillende beheersscenario's (beheer en tot nul reduceren) met de bijbehorende consequenties en werking daarvan.
- Werking en haalbaarheid van niet-dodelijke alternatieven.
- Welke alternatieve maatregelen zijn er anders dan doden om de populatie in zijn huidige omvang te handhaven, zij deze haalbaar en wat heeft dit voor effecten op (het welzijn van) de damherten en de groepsdynamiek?
- Welke effectieve alternatieve maatregelen zijn er in het kader van verkeersveiligheid en de bescherming van gewassen en zijn deze haalbaar?
- Wat is de ecologische draagkracht van het gebied i.r.t. de damherten?
- Wat is de gewenste maatschappelijke draagkracht van het gebied? Uitgaande van de informatiebijeenkomst waarbij de voorkeur is uitgesproken voor de huidige omvang.
- Wat is de gewenste minimale omvang van de populatie vanuit ecologisch en dierenwelzijn oogpunt?

- Wat gebeurt er als we niet ingrijpen, hoe groot kan de damherten populatie dan worden en welke effecten heeft dat op de verkeersveiligheid, landbouw en flora en fauna?
- Aanbevolen wijze van Monitoring/telling van de damherten.
- Inzicht in de potentiële toekomstige verspreiding en verplaatsing van de damherten binnen de Hoeksche Waard en wellicht ook verder.
- Advies vanuit de deskundige voor welk scenario (beheer of tot nul reduceren) er gekozen kan worden vanuit maatschappelijk oogpunt.
- Advies vanuit de deskundige voor welk scenario (beheer of tot nul reduceren) er gekozen kan worden vanuit ecologisch oogpunt.
- Advies vanuit de deskundige voor welk scenario (beheer of tot nul reduceren) er gekozen kan worden vanuit dierenwelzijn.
- Advies vanuit de deskundige voor welk scenario (beheer of tot nul reduceren) er gekozen kan worden vanuit de belangen verkeersveiligheid en schade aangewassen
- Advies welk scenario (beheer of tot nul reduceren) de deskundige adviseert aan de provincie.

Overige info

Als bijlage is de eerder afgegeven opdracht toegevoegd hierin is o.a. de telling opgenomen en een kaartje van het "leefgebied" van de verwilderde damherten, een rapport van de FaunaPartner t.b.v. de juridische procedure en de uitspraak van de rechter. Er is dit jaar nog geen officiële telling uitgevoerd maar naar een grove schatting (van afgelopen mei) loopt er op het volgende: 2 bokken, 1 spitser, 19 hinden en 9 kalveren (geslacht onbekend).

Ik hoor graag van u.

Met vriendelijke groet,

art.5.1-2e

art.5.1-2e

Beleidsmedewerker faunabeheer,
exotenbestrijding & VTH Wet natuurbescherming
Afdeling Water & Groen

T 070 441 art.5.1

M art.5.1-2e

art.5.1-2e p zh.nl

www.zuid-holland.nl/contact

Werkdagen: ma, di,wo,do,vrij

Elke dag beter. Zuid-Holland.

-Wanneer u de provincie Zuid-Holland een e-mail stuurt, ontvangt u binnen 2 werkdagen een reactie en binnen twee weken een antwoord. Al uw informatie wordt vertrouwelijk behandeld. Persoons- of adresgegevens worden uitsluitend gebruikt waarvoor u ze heeft verstrekt. Uw e-mailbericht wordt op een goede en veilige manier gearhiveerd.

-Vragen kunt u stellen via <https://www.zuid-holland.nl/contact/contactinformatie/>

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

Projecttitel: Damherten in de Hoeksche Waard

Zitting Rechtbank Den Haag op 9 november 2021 om 09:00h.

Opdrachtgever: FBE Zuid-Holland

Opdrachtreferentie: 0721 FBEZH

Contact:

art.5.1-2e

Datum eindrapport: 27 oktober 2021

Copyright

- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van deze uitgave is toegestaan mits met duidelijke bronvermelding.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor commerciële doeleinden en/of geldelijk gewin.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor die gedeelten van deze uitgave waarvan duidelijk is dat de auteursrechten liggen bij derden en/of zijn voorbehouden.

FaunaPartner aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

Onderwerp

Beschouwing in opdracht van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (FBEZH) inzake de behandeling van het beroep van Stichting Animal Rights en Fauna4life (zitting bij de Rechtbank Den Haag op 9 november 2021) tegen een opdracht voor het naar 0 terug brengen van een verwilderde populatie damherten in de omgeving van Numansdorp in de Hoeksche Waard.

Vraagstelling

De Faunabeheereenheid Zuid-Holland (FBEZH) vraagt daartoe om beantwoording van de volgende vraag:

De (on)waarschijnlijkheid dat er “wilde” damherten in de populatie van de Hoeksche Waard zijn. Alle damherten in NL zijn uitgezet/nakomelingen van uitgezette dieren maar in ZH merken we alleen de populaties die bekend waren ten tijde van de Nota Jacht en Wildbeheer 1993 (zie p. 41 van de Nota) aan als wild/beschermd, de overige damherten zijn daarmee verwilderde dieren. De vraag is dus hoe waarschijnlijk het is dat damherten vanuit de Veluwe, de AWD of uit Zeeland de Hoeksche Waard hebben bereikt?

Samenvatting

Een beschrijving van de afstammingsgeschiedenis (fylogenie) van het damhert in Europa maakt duidelijk dat de mens al vroeg in het Holoceen (van ca. 9000 v. Chr. tot nu) is begonnen met manipulatie van de verspreiding van deze soort. Altijd zijn dieren in omheinde ruimtes gehouden en dat is tot op heden het geval. In Nederland betreffen alle bekende populaties die we kennen vanaf de jaren '80 dieren die afkomstig zijn uit dergelijke parkjes. Inmiddels toont de nationale verspreidingskaart anno 2021 het beeld van een metapopulatie. Ongetwijfeld vindt tussen een groot aantal van de subpopulaties uitwisseling plaats en er is geen reden om aan te nemen dat de subpopulatie in de Hoeksche Waard een volledig geïsoleerde subpopulatie betreft. De areaal uitbreiding in de afgelopen halve eeuw heeft het damhert gemeen met andere grote zoogdiersoorten over heel West-Europa als gevolg van spontane kolonisatie van nieuw leefgebied, herintroductie, bijplaatsen en ontsnappingen. De oppervlakte van een leefgebied van damherten hangt sterk af van de

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

beschikbaarheid van voedsel. Ook kunnen dieren op zoek gaan naar nieuw leefgebied (dispersie). Bij hertachtigen betreft dit in eerste instantie vooral jonge mannelijke dieren, in een later stadium gevolgd door oudere soortgenoten van beide geslachten. De relatie met het behoud van genetische diversiteit is evident. Desgevraagd geven experts aan niet te geloven dat de subpopulatie in de Hoeksche Waard is ontstaan door dispersie vanuit bestaande grote leefgebieden als AWD, Manteling of Veluwe, maar veeleer het gevolg is van ontsnappingen of uitzettingen uit parkjes in de omgeving. Deze dieren zijn verwilderd, hebben zich in vrijheid voortgeplant en zeer waarschijnlijk vermengd met soortgenoten die al langer in de omgeving in het wild leefden. We zijn inmiddels ca.4 damhertgeneraties verder van dieren die nooit in gevangenschap hebben geleefd. Op dit moment is dan ook sprake van een populatie van naar schatting 40 stuks wilde dieren. Om deze ontwikkeling te voorkomen was ingrijpen in een vroeg stadium van vestiging noodzakelijk geweest, bijvoorbeeld door afschot van (een deel van) de 'founder population'. Als onderdeel van een metapopulatie is het van belang dat deze kleine groep in de Hoeksche Waard niet compleet geïsoleerd is van andere subpopulatie in de nabijheid, maar dat uitwisseling van genetisch materiaal mogelijk blijft. Zeer waarschijnlijk is dit nu al praktijk in de Hoeksche Waard.

Resumerend

In principe kan gesteld worden dat de aanwezigheid van het damhert in heel Nederland herleidbaar is tot gehouden dieren. In de afgelopen 20 jaar heeft zeer waarschijnlijk vermenging plaats gevonden tussen de subpopulatie damherten in de Hoeksche Waard en andere, verwilderde / ontsnapte damherten in de nabije omgeving. Dit is mede het gevolg van de aanwezigheid van damhertenkampjes in die omgeving. Het is echter erg onwaarschijnlijk dat deze vermenging vanuit de kernleefgebieden, zoals AWD, heeft plaatsgevonden.

Werkwijze

De door de opdrachtgever aangeleverde stukken zijn geraadpleegd (zie § Literatuur). Daarnaast heb ik de mening gevraagd van drie deskundigen op dit gebied en relevante vakliteratuur geraadpleegd.

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

De opdracht tot afschot

Omgevingsdienst Haaglanden 2021. Beschikking Wnb - Beheer en schadebestrijding, inzake afschot van damherten in de Hoeksche Waard, onder de § Toetsingskader.

Citaat

“Het damhert behoort tot de soorten die worden beschermd op grond van art. 3.10 Wnb (Wnb; de zgn. nationaal beschermde soorten). Voor het doden van deze soorten is een ontheffing op grond van artikel 3.10, tweede lid jo. art. 3.8, eerste lid, Wnb vereist. Een ontheffing is niet vereist voor zgn. ‘verwilderde dieren’ in de zin van artikel 3.18, vierde lid jo. eerste lid, Wnb, omdat zij niet van nature in het wild leven. De Wnb kent geen definitie van ‘verwilderde dieren’. In de Memorie van Toelichting bij het voorstel van de Wnb is de volgende omschrijving van ‘verwilderde dieren’ opgenomen (cursief): *‘Verwilderde dieren in de zin van het voorgestelde vierde lid van artikel 3.16 zijn voorheen gehouden dieren die structureel niet meer onder de beschikkingsmacht van de eigenaar vallen, of hun nakomelingen. Zij dienen derhalve onderscheiden te worden van dieren die ontsnapt zijn’.*

En:

“De dieren blijken zich geheel zelfstandig en zonder bijgevoerd of op andere wijze verzorgd te worden in het gebied te kunnen handhaven en zelfs voort te kunnen planten. Zij vallen derhalve al sinds ongeveer 20 jaar niet meer onder de beschikkingsmacht van een eigenaar. Daardoor is onzes inziens sprake van een structurele situatie en gaat het niet meer om ontsnapte dieren. Dat er inmiddels ‘in het wild levende’ damherten van elders zich gevoegd kunnen hebben bij de populatie in de polder is zeer onwaarschijnlijk, gelet op de afstand tot de dichtstbijzijnde wilde damherten populatie. De damherten in de Hoeksche Waard kunnen derhalve als verwilderde dieren worden aangemerkt, waarvoor wij bevoegd zijn opdracht te verlenen om de populatie te beheren in de zin van art. 3.18 van de Wnb.”

Einde citaat

Het damhert in Europa en Nederland

In het Holoceen is de verspreiding van het damhert door Europa sterk gemanipuleerd door de mens. De Feniciërs introduceerden het damhert vanuit Turkije in het

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

westelijk Middellandse zeegebied, de Romeinen en Noormannen brachten de soort ten noorden van de Alpen. Op dit moment is de verspreiding pan-Europees. Het dier is altijd in parkjes gehouden (Mitchell-Jones et al. 1999; Chapman 1997). Dit was in Nederland het geval vanaf de 15^e eeuw. Ontsnapte of losgelaten dieren kennen we vanaf het einde van de 19^e eeuw. In de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw nam het aantal waarnemingen van ontsnapte exemplaren toe en de overheid stond op het standpunt dat deze 'exoten' moesten worden afgeschoten. Op de Veluwe leefden alle damherten toen nog in omrasterde wildbanen (Van den Hoorn, 2006). Litjens & Pelzers (1988) presenteren een overzicht van wat zij noemen 'vrijlevende damhertenpopulaties' in Nederland in 1987. Die leefden toen nog enkel in Waterwingebied Oranjezon bij Oostkapelle, de Kennemerduinen, de Amsterdamse Waterleidingduinen, het Deelerwoud en rond Wezep. In de jaren '80 werd een kernpopulatie op Kroondomein Het Loo uitgeroeid met als gevolg dat de soort tijdelijk de 'Rode Lijststatus' kreeg. Alle populaties die we kennen vanaf de jaren '80 betreffen oorspronkelijk uitgezette exemplaren. De dieren in de AWD en het Deelerwoud zijn jarenlang niet beheerd totdat men inzag dat dit ten koste ging van de biodiversiteit (Faunabeheereenheid Noord-Holland 2019).

De nationale verspreidingskaart toont anno 2021 m.u.v. de Waddeneilanden welhaast een land dekkend beeld (Groot Bruinderink 2016; Fig. 1). Wanneer we ons beperken tot de rode stippen op de kaart ontstaat een beeld van honderden waarnemingen van individuen dan wel groepjes (deel- of subpopulaties) die gezamenlijk een wat genoemd wordt metapopulatie vormen. Eruit springen de Manteling van Walcheren, de Amsterdamse Waterleidingduinen met het NP Zuid-Kennemerland, de Veluwe en Zuid-Limburg. Ongetwijfeld vindt tussen een groot aantal van deze subpopulaties uitwisseling plaats, maar tussen welke precies is niet is niet aan te geven. Er is geen reden om aan te nemen dat de subpopulatie in de Hoeksche Waard een volledig geïsoleerde subpopulatie betreft. Ook kan uit het voorafgaande worden afgeleid dat de staat van instandhouding van het damhert, landelijk voldoende geborgd is.

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

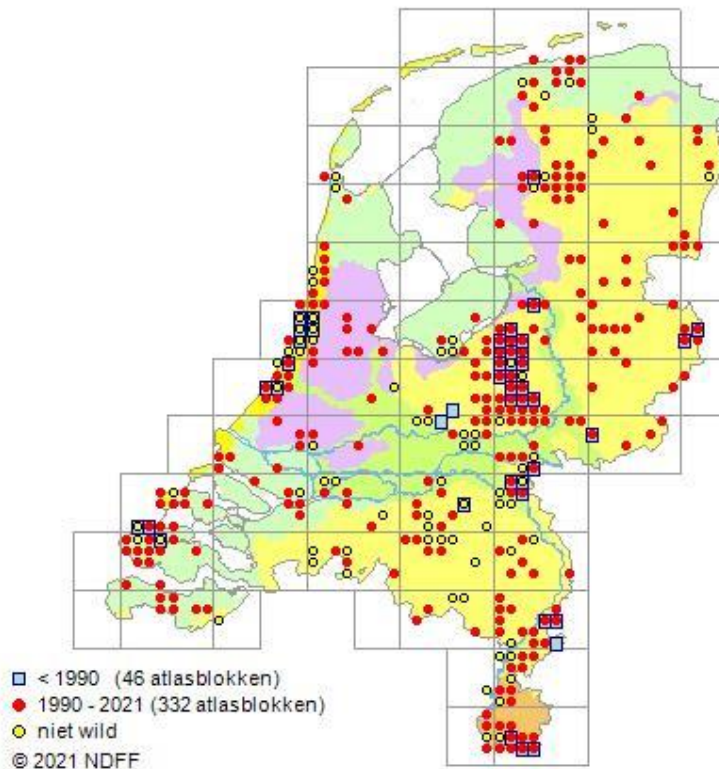
art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

Figuur 1. Verspreiding van het damhert in Nederland 1990-2021 (bron: de Zoogdiervereniging, NDFF)

De hierboven geschetste areaaluitbreiding van het damhert zien we bij meerdere soorten en over heel West-Europa, bijvoorbeeld bij edelhert, ree, eland, beer, lynx en wolf; Deinet et al. 2013). Naast spontane kolonisatie van nieuw leefgebied (dispersie, zie onder) spelen hierbij herintroductie, bijplaatsen en ontsnappingen een rol.

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

Dit verschijnsel staat op gespannen voet met het beleidsmatig vasthouden aan vroegere, achterhaalde situaties, bijvoorbeeld zoals voor het damhert geschetst in de Nota Jacht en Wildbeheer (1993) en Litjens & Pelzers (1988). Veeleer is anno 2021 de vraag hoe en waar we kunnen samenleven met grote wilde zoogdieren als het damhert met de Wnb-status van beschermde inheemse diersoort. Deze vraag overstijgt de grens van de provincie Zuid-Holland, maar wordt per provincie soms anders ingevuld.

Migratie en Dispersie

Essentieel is dat leefgebieden zo groot zijn dat daarbinnen volwaardige populaties duurzaam kunnen voortbestaan. In het algemeen geldt: hoe groter en gevarieerder hoe beter. Voor populaties in het wild levende damherten worden bijvoorbeeld waarden van ca. 700 ha opgegeven in Wales (Chapman & Chapman 1997) en ca. 500 ha in Toscane (Ciuti et al. 2003). Ook kleinere oppervlakten worden gemeld van 50-200ha. De oppervlakte van een leefgebied is in het algemeen sterk afhankelijk van de kwaliteit van de habitat uitgedrukt in de beschikbaarheid van met name voedsel. Grenzen aan soortarealen worden van nature gesteld door interacties tussen eigenschappen van het dier (lichaams grootte, verteringsfysiologie, gebitseigenschappen) met zijn abiotische (klimaat, geografie) en biotische (vegetatie, soortgenoten, overige fauna) omgeving. Een gedeelte van de beheerproblematiek van de grote herbivoren in Nederlandse natuurgebieden is dan ook direct terug te voeren op de ongunstige verhouding tussen de feitelijk benutbare ruimte en de van nature gewenste ruimte.

Migratie kan een jaarlijks terugkerend fenomeen zijn, bijvoorbeeld in de herfst naar eikenbossen of voor de voortplanting naar een vaste plaats. Wanneer aan hoefdieren deze mogelijkheid om te migreren wordt ontnomen, kunnen ze te kampen krijgen met voedselgebrek, conditieverlies en parasitaire aandoeningen. Hierdoor kan het voortbestaan van populaties in het geding komen. Een bijzondere vorm van migratie betreft de dispersie van individuen. Hier verstaan we het verschijnsel dat dieren de (sub)populatie of hun geboortegrond verlaten om zich elders te vestigen. Bij hertachtigen betreft dit in eerste instantie vooral jonge mannelijke dieren, in een later

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

stadium gevolgd door ouder soortgenoten van beide geslachten. Als gevolg van een combinatie van dispersie en exploratief gedrag migreert op jaarbasis een gedeelte van een vrijlevende populatie wilde hoefdieren naar nieuw leefgebied. Veelal betekent een toenemende dichtheid een groter aantal, vooral mannelijke dieren dat 'dispergeert'.

De externe experts over dispersie naar de Hoeksche Waard

De voorgelegde vraag luidde: hoe waarschijnlijk is het dat damherten uit bestaande grote populaties zoals die in de AWD, Zeeland of op de Veluwe door dispersie de Hoeksche Waard hebben bereikt?

Antwoord expert 1.

Als je kijkt naar de waarnemingen op bv Waarneming.nl in de afgelopen jaren, dan ziet Nederland eruit als getroffen door een schot hagel. Overal zijn wel eens damherten waargenomen. Als je al of de meeste van die waarnemingen zou interpreteren als dispergerende dieren dan ben je geneigd te geloven dat herten uit de kernleefgebieden van alles kunnen bereiken. Als je van de meeste waarnemingen de historie zou napluizen zul je zien dat er veel ontsnapte exemplaren uit hertenkampjes bij zijn. Als je die wetenschap combineert met de infrastructuur wordt het allemaal een stuk onwaarschijnlijker. Ik acht het dus erg onwaarschijnlijk, maar zoals je al zegt: 100% uitsluiten kun je het niet.

Antwoord expert 2.

Damherten kunnen als jong hert (en dus niet de jonge hindes! Die verblijven meesttijds in de oudere hindegroep) ver lopen. Enkele tientallen kilometers is geen uitzondering. Echter, gezien de verschillende barrières (wegen, steden, wateren) die het onderweg zou tegenkomen tussen AWD en Hoeksche Waard lijkt mij de kans uiterst onwaarschijnlijk tot nihil. Zelf denk ik dat deze dieren gewoon ergens zijn ontsnapt uit een particulier kampje of bewust uitgezet. En met dat laatste bedoel ik niet door jagers, maar door mensen die te veel herten in hun kampje krijgen en geen raad weten met wat ze daar mee aan moeten.

Antwoord expert 3.

Natuurlijke dispersie vanuit bijvoorbeeld de AWD, Manteling of Veluwe is niet

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

aannemelijk. Alle locaties in NL hebben menselijke hulp gehad. Ik weet niet of er legale herintroducties bij zitten!

Het antwoord op de vraag

Ofschoon het dus niet geheel is uit te sluiten dat we in de Hoeksche Waard te maken hebben met natuurlijke dispersie c.q. kolonisatie vanuit bestaande grote leefgebieden als AWD, Veluwe, Manteling e.d., wordt de kans hierop door deskundigen ingeschat als minimaal. Waarschijnlijker is het dat de 'founder population' in de Hoeksche Waard haar oorsprong vindt in een hertenkamp in de omgeving. In dit opzicht verschilt deze subpopulatie niet van de andere damherten in de Nederlandse natuur: ze zijn oorspronkelijk, zoals hierboven aangegeven, alle afkomstig uit gevangenschap, ook de dieren die thans leven in voornoemde grote leefgebieden. De dieren in de Hoeksche Waard is de kans geboden te ontsnappen dan wel zijn ze actief uitgezet, waarna zij bewezen hebben snel te kunnen verwilderen en zich buiten gevangenschap te kunnen voortplanten. Verwilderden is een proces dat ook ergens eindigt. Uiterlijk onderscheid tussen ontsnapte en verwilderde damherten enerzijds en hun al langer in het wild levende soortgenoten anderzijds is niet mogelijk en vermenging heeft ongetwijfeld plaatsgevonden. In de Memorie van Toelichting (MvT) is sprake van 'nakomelingen' en wordt geen onderscheid gemaakt tussen nakomelingen van soorten die al als wilde soorten in de Nederlandse natuur leven zoals het damhert, en bijvoorbeeld nakomelingen van ontsnapte exoten als sikahert, muntjac, moeflon en andere (<https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/>).

De individuen uit de 'founder population' van de Hoeksche Waard zijn inmiddels waarschijnlijk voor het merendeel dood. Een damhert wordt in de vrije natuur veelal niet ouder dan ca. 15 jaar. De nakomelingen van de 'founder population' hebben nooit in gevangenschap geleefd en vormen inmiddels een populatie van naar schatting ca. 40 stuks wilde dieren. Om deze ontwikkeling te voorkomen was ingrijpen in een vroeg stadium van vestiging noodzakelijk geweest, bijvoorbeeld door afschot van (een deel van) de 'founder population'.

Er vonden in de afgelopen jaren enkele geregistreerde aanrijdingen met damherten plaats en ook trad schade aan landbouwgewassen op. Dit soort overlast van

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2c

art.5.1-2c

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2c

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2c

(hoef)dieren is dichtheidsafhankelijk. Risico's voor verkeer en landbouw maken dan ook dat de provincies samen met de wegbeheerders in het algemeen bij wilde hoefdieren overgaan tot mitigerende maatregelen en uiteindelijk tot beheer (afschot). Dit laatste heeft alleen zin wanneer dit resulteert in minimale dichtheden (maximaal 2/100ha). Ook hier gaan de provincies op verschillende wijze mee om.

Omdat bij kleine, geïsoleerde populaties het risico relatief groot is van verlies van genetische variatie, is het voor het voortbestaan van de populatie van belang dat de eerder genoemde subpopulaties niet van elkaar geïsoleerd zijn en dat dispersie (lees: uitwisseling van genetisch materiaal) mogelijk blijft. In dat geval wordt het verlies aan genetische diversiteit beperkt. In dit opzicht is de komst van één immigrant per generatie al voldoende. Een generatie damherten bestrijkt ongeveer 5 jaar. Zeer waarschijnlijk is dit al praktijk in de Hoeksche Waard vanuit omringende, meest nabije subpopulaties. Welke dieren dit precies zijn is niet aan te geven.

LITERATUUR

De volgende, door de opdrachtgever aangeleverde stukken zijn geraadpleegd.

- a. De opdracht terugbrengen damherten Hoeksche Waard tot 0
- b. Het beroepsschrift van AR/Fauna4life
- c. Het verweer van ODH
- d. Nadere reactie op verweer van AR/Fauna4life
- e. De nota's jacht en wildbeheer uit 1991 en 1993 (we gaan uit van die van 1993)
- f. De uitspraak van de voorzieningenrechter
- g. Info betreffende de gezondheid van de damherten in de Hoeksche Waard

En daarnaast:

Chapman, D. & Chapman N. 1997. Fallow deer. Coch-bonddu Books, Machynlleth.

Ciuti, S., S. Davini, S. Luccarini & Ma. Apollonio 2003. Rev. Écol. (Terre Vie), vol. 58, 381-395.

Deinet, S. et al. 2013. Wildlife comeback in Europe. Final report to Rewilding Europe.

Groot Bruinderink GWTA

FaunaPartner

art.5.1-2e

art.5.1-2e

DOESBURG

KvK-nr.: 70406170

IBAN: NL10RABO0326157816

art.5.1-2e

www.faunapartner.nl

BTW-id: NL001361926B47

BIK-code: 70221

art.5.1-2e

Groot Bruinderink, G.W.T.A., D.R. Lammertsma & H.H.T. Prins 2007. Damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen; aspecten van beheer. Alterra rapport 1553, Wageningen.

Groot Bruinderink, G.W.T.A. 2016. Het damhert. In: Broekhuizen et al. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Pp.293-295.

Litjens, B.E.J. & E. Pelzers (1988). Het damhert *Cervus dama* in Nederland. *Lutra* 31(2): 132-144.

Mitchell-Jones et al. 1999. The atlas of European mammals. Poyser Natural History.

Omgevingsdienst Haaglanden 2021. Beschikking Wnb - Beheer en schadebestrijding, inzake damherten in de Hoeksche Waard.

Faunabeheereenheid Noord-Holland 2019. Evaluatie Faunabeheerplan Damhert Noord-Holland en Zuid-Holland. Periode 2014-2019.

Van den Hoorn, D. 2006. *Dama dama*. Het damhert in Nederland. Veluws Hert, Apeldoorn.

Zaaknummer : 00579856
Ons Kenmerk : ODH-2020-00146189
Datum : 16 december 2020

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag
Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
T (070) 21 899 02
E vergunningen@odh.nl
I www.odh.nl

Beschikking

Wet natuurbescherming - Beheer en schadebestrijding

Onderwerp

Opdracht in de zin van artikel 3.18, eerste lid van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (hierna: FBE) om de omvang van de populatie van het damhert binnen de Hoeksche Waard zo spoedig mogelijk tot nul terug te brengen met een maximale tijdsduur van 5 jaar. Ter uitvoering van de opdracht wordt gebruik gemaakt van het geweer en honden, niet zijnde lange honden, kunstmatige lichtbronnen en nachtzichtapparatuur. Er mag gedurende het hele etmaal van de middelen en methoden gebruik worden gemaakt. De uitvoering vindt plaats op alle gronden binnen het vastgestelde beheergebied, maar alleen buiten de bebouwde kom, en met uitzondering van particuliere erven en tuinen.

Besluit

Wij besluiten:

- I. een opdracht ex artikel 3.18, eerste lid, in samenhang met het vierde lid, van de Wet natuurbescherming te geven aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland om de omvang van de populatie van het damhert (*dama dama*) binnen de grenzen van de gemeente Hoeksche Waard met uitzondering van het eiland Tiengemeten tot nul terug te brengen (zie bijlage 1).
- II. dat ter uitvoering van de opdracht als bedoeld onder beslispunt I. de Faunabeheereenheid Zuid-Holland aangewezen wordt;
- III. ter uitvoering van de opdracht als bedoeld onder beslispunt I, wijzen wij het geweer en honden, zijnde geen lange honden, aan, waarbij de honden worden ingezet bij nazoek van gewonde damherten;
- IV. ter uitvoering van de opdracht als bedoeld onder beslispunt I. ontheffing te verlenen van de verboden zoals genoemd in de krachtens artikel 3.26, derde lid, Wet natuurbescherming gestelde regels voor wat betreft:
 - het gebruik van een geweer, voorzien van een kunstmatige lichtbron, een vizier met beeldomzetter, een elektronische beeldversterker of enig ander instrument om in de nacht te schieten (artikel 3.13, vierde lid van het Besluit natuurbescherming);
 - het gebruik van een geweer tussen zonsondergang en zonsopkomst. Wij geven toestemming om het geweer gedurende het gehele etmaal te gebruiken (artikel 3.16 eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit natuurbescherming).
- V. de voorschriften 1 tot en met 6 te verbinden aan de opdracht;
- VI. dat deze opdracht een geldigheidsduur heeft van 5 jaar, te rekenen vanaf ondertekening van dit besluit.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen.

art.5.1-2e

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Bijlage(n)

1. Kaart met weergave beheer- en leefgebied damherten in gemeente Hoeksche Waard
2. Reactie op zienswijzen

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze ontwerp-beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Begrenzing van het beheergebied

1. Het beheergebied waar de damherten bestreden worden volgt de grenzen van de gemeente Hoeksche Waard, en beslaat het hele grondgebied van de gemeente met uitzondering van het eiland Tiengemeten aan de zuidzijde van de gemeente. Bijlage 1 bij dit besluit toont het leef- en beheergebied op kaart.

Voorschriften voor de Faunabeheereenheid

2. De Faunabeheereenheid Zuid-Holland verleent voor uitvoering van de opdracht schriftelijk of digitaal toestemming aan de Wildbeheereenheid Hoeksche Waard (hierna: WBE).
3. Alvorens van deze opdracht gebruik kan worden gemaakt, dient door de WBE een plan van aanpak te worden opgesteld en aan de Faunabeheereenheid te worden voorgelegd en goedgekeurd.

Voorschriften voor de uitvoerder

4. De uitvoerder van de opdracht dient te voldoen aan de gestelde uitvoeringsregels, zoals vermeld op het uitvoeringsformulier van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland.
5. De uitvoerder van de opdracht dient (een kopie van) de opdracht en (een kopie van) het uitvoeringsformulier, waarop de door de Faunabeheereenheid Zuid-Holland toegekende uitvoeringscode is vermeld, te kunnen tonen.
6. Voor alle acties waarbij het geweer wordt ingezet, ongeacht de locatie, geldt dat uiterlijk de dag voorafgaand aan de actie voor 20:00 uur door de uitvoerder melding wordt gemaakt bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, afdeling Toezicht en handhaving, team Groene Wetten. E-mailadres voor meldingen is meldingWnb@ozhz.nl, telefoonnummer is 078-7708081 (inspreken op antwoordapparaat). Hierbij moet de uitvoeringscode worden vermeld, evenals de locatie, de datum en het tijdvak van maximaal 4 uur, waarbinnen de bestrijdingsactie zal plaatsvinden.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

In de omgeving van Numansdorp en Strijen binnen de gemeente Hoeksche Waard zijn in het voorjaar van 2020 39 damherten geteld. De damherten behoren tot of zijn nakomelingen van een groep damherten die rond het jaar 2000 is uitgebroken. Het is onduidelijk wie de oorspronkelijke eigenaar van de damherten was. De damherten komen dus niet van nature in dit gebied voor. Gelet op de samenstelling van de populatie is het waarschijnlijk dat de populatie sterk zal toenemen. De damherten zijn in dit gebied ongewenst om twee redenen, te weten:

1. De verkeersveiligheid wordt bedreigd als het aantal damherten groeit. Gedurende de afgelopen 5 jaar zijn verschillende incidenten als gevolg van een aanrijding met een damhert gemeld in de Hoeksche Waard. Als een auto een damhert aanrijdt kan dit ernstige gevolgen hebben. Naarmate de populatie zich verder uitbreidt zal het risico op meer (ernstige) ongelukken toenemen.
2. De damherten berokkenen schade aan landbouwgewassen in de Hoeksche Waard met aanzienlijke economische schade tot gevolg. De groei van de damhertenpopulatie zal naar verwachting een toename van de landbouwschade tot gevolg hebben.

Om bovenstaande redenen (die wij hierna toelichten) hebben wij besloten om aan de Faunabeheereenheid Zuid-Holland opdracht te verlenen om de populatie damherten in gemeente Hoeksche Waard te beheren.

Procedure

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 Wet natuurbescherming zijn toegepast op deze beschikking.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 12 september 2020 tot en met 23 oktober 2020.

Naar aanleiding hiervan zijn binnen de termijn zienswijzen ingebracht. Op 22 oktober 2020 hebben wij zienswijzen ontvangen van Stichting Fauna4Life en Stichting Animal Rights. Bijlage 2 bij dit besluit bevat een korte samenvatting van de ingediende zienswijzen en onze reactie hierop.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn geen wijzigingen aangebracht.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wet natuurbescherming zijn wij bevoegd gezag voor het geven van de opdracht.

Toetsingskader en grondslag beschikking

Het damhert behoort tot de soorten die worden beschermd op grond van art. 3.10 Wet natuurbescherming (de zgn. nationaal beschermde soorten). Voor het doden van deze soorten is een ontheffing op grond van artikel 3.10, tweede lid jo. art. 3.8, eerste lid, Wet natuurbescherming vereist. Een ontheffing is niet vereist voor zgn. 'verwilderde dieren' in de zin van artikel 3.18, vierde lid jo. eerste lid, Wet natuurbescherming, omdat zij niet van nature in het wild leven.¹ Voor deze dieren kunnen Gedeputeerde Staten aan faunabeheereenheden of wildbeheereenheden, aan andere samenwerkingsverbanden van personen, of aan personen opdracht geven om, in afwijking van het bepaalde bij of krachtens – onder andere – artikel 3.10, eerste lid, Wet natuurbescherming de omvang van een bij de opdracht aangeduide populatie van dieren van soorten te beperken als dat nodig is in een of meer van de in artikel 3.17, eerste lid, sub a, b, c Wet natuurbescherming genoemde belangen. Dat betekent dat op grond van artikel 3.18, vierde lid jo. 3.8, vijfde lid, Wet natuurbescherming de opdracht voor het beheer van verwilderde dieren niet wordt getoetst aan de volgende 2 criteria:

- er geen andere bevredigende oplossing is, waarbij geen inbreuk op een of meer verbodsbepalingen wordt gemaakt;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Op grond van artikel 3.12, tiende lid, Wet natuurbescherming hoeft een Faunabeheereenheid voor het beheer en bestrijding van exoten of verwilderde dieren geen faunabeheerplan vast te stellen. Voor deze populatie damherten is dat ook niet gebeurd.

De opdracht dient wel nodig te zijn op grond van een of meer van de in artikel 3.17, eerste lid, sub a, b, c Wet natuurbescherming genoemde belangen: zie hierna onder Beoordeling/belang.

Definitie 'verwilderde dieren'

De Wet natuurbescherming kent geen definitie van 'verwilderde dieren'. In de Memorie van Toelichting bij het voorstel van de Wet natuurbescherming is de volgende omschrijving van 'verwilderde dieren' opgenomen:

'Verwilderde dieren in de zin van het voorgestelde vierde lid van artikel 3.16 zijn voorheen gehouden dieren die structureel niet meer onder de beschikkingsmacht van de eigenaar vallen, of hun nakomelingen. Zij dienen derhalve onderscheiden te worden van dieren die ontsnapt zijn.'²

Naar ons oordeel wordt in dit geval voldaan aan de omschrijving zoals hiervoor opgenomen. Daarbij baseren wij ons op de volgende omstandigheden. Dat het hier om ontsnapte exemplaren gaat en niet wilde damherten is aannemelijk omdat in gemeente Hoeksche Waard al geruime tijd op verschillende locaties damherten binnen rasters worden gehouden en er geen wilde populaties damherten in Hoeksche Waard en omstreken voorkomen. Het is niet bekend wie de oorspronkelijke eigenaar was. Vermoedelijk leeft de oorspronkelijke eigenaar niet meer of woont die niet meer in het gebied. Ook is niet bekend of er ooit pogingen zijn gedaan om de damherten weer binnen de rasters te krijgen. Vermoedelijk ging het destijds om een zeer klein aantal ontsnapte dieren (2 hinds, 1 hert). De dieren blijken zich sindsdien geheel zelfstandig en zonder bijgevoerd of op andere wijze verzorgd te worden in het gebied te kunnen handhaven en zelfs voort te kunnen planten. Zij vallen derhalve al sinds ongeveer 20 jaar niet meer onder de beschikkingsmacht van een eigenaar. Daardoor is onzes inziens sprake van een structurele situatie en gaat het niet meer om ontsnapte dieren. Dat er inmiddels 'in het wild levende' damherten van elders zich gevoegd kunnen hebben

¹ MvT bij het voorstel van de Wet natuurbescherming, TK 33348, nr. 3, pag. 265.

² MvT TK 33348, nr. 3, pag. 268. N.B. Artikel 3.16 van het wetsvoorstel is in de definitieve wet vernummers tot artikel 3.18 Wet natuurbescherming.

bij de populatie in de polder is zeer onwaarschijnlijk, gelet op de afstand tot de dichtstbijzijnde wilde damherten populatie.³

De damherten in de Hoeksche Waard kunnen derhalve als verwilderde dieren worden aangemerkt, waarvoor wij bevoegd zijn opdracht te verlenen om de populatie te beheren in de zin van art. 3.18 van de Wet natuurbescherming.

Beoordeling

Wij maken van deze bevoegdheid gebruik om te voorkomen dat de komende jaren de populatie damherten zo groot wordt, dat het steeds lastiger en gevoeliger zal worden om ze te bestrijden. Wij willen zo veel mogelijk voorkomen dat dieren gedood moeten worden en als het dan onvermijdelijk blijkt, willen wij zo snel mogelijk ingrijpen om de aantallen te doden dieren zo laag mogelijk te houden. Wij achten het derhalve gewenst om een opdracht ex artikel 3.18 Wnb te geven, waarbij ook het gebruik van kunstmatige lichtbronnen en nachtzichtapparatuur is toegestaan, alsmede ontheffing van het verbod om het geweer tussen zonsopgang en zonsondergang te gebruiken.

Belang

Deze opdracht baseren wij op de volgende belangen (artikel 3.18, vierde lid jo. eerste lid jo. artikel 3.17 eerste lid sub c jo. sub b, Wet natuurbescherming):

1. in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom.

Omvang populatie

Alvorens bovenstaande belangen nader te onderbouwen volgt hierna eerst de groei van de populatie damherten in de Hoeksche Waard in de afgelopen 6 jaar. Sinds 2014 is jaarlijks een telling gedaan van het aantal damherten in de Hoeksche Waard (zie tabel 1)⁴.

Tabel 1. Damhert tellingen Hoeksche Waard 2014 - 2020

Jaar	Hert	Hinde	Spitser	Kalf	Onbekend	Totaal
2014	1	3	0	4	0	8
2015	4	5	0	5	1	15
2016	3	7	0	5	0	15
2017	6	7	0	6	0	19
2018	2	13	1	5	0	21
2019	3	16	3	2	0	24
2020 voorjaar	9	10	10	10	0	39

In het voorjaar van 2020 zijn 39 damherten geteld in de Hoeksche Waard. Ten opzichte van het voorgaande jaar is dit een groei van 15 dieren. Gelet op de samenstelling van de populatie en de kwaliteit van het leefgebied wordt verwacht dat de populatie sterk zal toenemen (zie tabel 2). Zo zal het aantal damherten naar verwachting doorgroeien naar 48 dieren in 2020.

³ Deze informatie wordt ondersteund door de data in de NDFF, geraadpleegd op 6 augustus 2020.

⁴ Tellingen vinden plaats door de WBE en worden in Dora geregistreerd.

Tabel 2. Prognose aantallen damherten Hoeksche Waard 2020 - 2023⁵

Jaar	Voorjaarstand	Aanwas	Totaal
2020	36	12	48
2021	48	18	66
2022	66	24	90
2023	90	33	123

Ad 1. In het belang van de openbare veiligheid

Het gaat hier specifiek om het belang van verkeersveiligheid. In de periode 2015-2020 heeft zich een aantal serieuze auto-ongelukken voorgedaan. De damherten steken regelmatig de Schuringsdijk, Middelsluissedijk Oostzijde, Weelsedijk en de Buitendijk over, maar ook langs andere omliggende dijken en polderwegen worden de dieren regelmatig gezien bij het oversteken. Omdat de dieren vanonder aan de dijk komen aanlopen, ziet een bestuurder, rijdend op een dijk, het gevaar niet aankomen. Daarnaast doorsnijdt de snelweg A29 de polder.

De aanrijdingen die door de meldkamer van politie zijn gemeld bij de valwildcoördinator betreffen:

- 20-10-2015: aanrijding A29: forse schade aan auto;
- 13-10-2016: aanrijding Hoekseweg: forse schade aan auto;
- 04-05-2019: aanrijding Middelsluissedijk Oostzijde: aanrijding door vrachtwagen van Vermeer Transport Numansdorp. Vrachtauto vrijwel geen schade;
- 09-03-2020: aanrijding Buitendijk Strijen: forse schade aan het voertuig. De buitendijk is een (zeer) hoge dijk met bomen.

In het door de Faunabeheereenheid gebruikte registratiesysteem Dora zijn de volgende valwildaanrijdingen opgenomen:

Tabel 3: Valwildregistraties in gemeente Hoeksche Waard (bron: Dora)

Jaar	Dood aangetroffen	Wildaanrijding	Onbekend	Totaal
2015			2	2
2016	1	1		2
2019	1	1		2
2020		1		1

Tot nog toe zijn er geen frontale aanrijdingen geweest. Bij een frontale aanrijding is de kans zeer groot dat het dier via de motorkap door de voorruit van de auto komt. Een plotseling overstekend damhert kan ook voor (brom)fietsers en motorrijders levensgevaarlijk zijn. Daarnaast vergroot de aanwezigheid van damherten op of nabij de weg de verkeersonveiligheid. Ongelukken kunnen ontstaan doordat mensen afremmen (gevaar voor achteropkomend verkeer), afgeleid worden van de rest van het verkeer (gevaar voor tegemoetkomend verkeer) of proberen de dieren te ontwijken. De populatie groeit (zie tabel 1). Daardoor is het zeer aannemelijk dat, met hun van nature aanwezige drang, de groep zich zal gaan opsplitsen rondom verschillende bokken. De damherten zullen het territorium willen vergroten. Daarmee zal de kans op een (al dan niet forse) aanrijding sterk toenemen en/of zal er sprake zijn van schade en overlast.

Uit onderzoek⁶ blijkt dat met name de populatieomvang bepalend is voor de kans op aanrijdingen. Op deze locatie is sprake van een uitdijende populatie met alle mogelijke gevolgen van dien. Aanrijdingen tussen verkeersdeelnemer en damhert schaden de verkeersveiligheid. Door gericht preventief afschot wordt het

⁵ De prognose is gebaseerd op rekenregels m.b.t. populatieontwikkeling van damherten.

⁶ Zie ook Faunabeheerplan damherten in het Noord- en Zuid-Hollandse duingebied 2016-2020 en 'Aanrijdingen met reeën in Utrecht', Terra Salica 2011.

risico op verkeersincidenten verkleind. Bovendien kan daarmee onnodig lijden bij een damhert als gevolg van een aanrijding worden voorkomen. Damherten die worden aangereden sterven direct of raken gewond. Veel van de verwondingen als gevolg van een aanrijding zijn zwaar letsel. Desondanks zal het dier altijd proberen te vluchten. De dieren zijn in staat om, ook bij meerdere botbreuken, nog een grote afstand af te leggen.

Ad 2. Voorkomen schade aan gewassen

Het grondgebied van de gemeente Hoeksche Waard bestaat voor 55% uit landbouwgrond met verschillende gewassen, waaronder granen, bieten, aardappelen. Daarnaast is het gebied in gebruik voor de fruitteelt (boomgaarden). Het gebied bevat dus veel geschikt voedsel voor damherten. Deze vraatschade komt niet voor vergoeding in aanmerking. Daardoor zijn bij BIJ12 geen schadegegevens bekend.

Daarom heeft de Wildbeheereenheid Hoeksche Waard in 2019 opdracht gegeven aan een onafhankelijk taxateur (de heer H. Vink, Zuid-Beijerland) om de schade aan landbouwgewassen veroorzaakt door damherten te taxeren. Het resultaat van de taxaties, die zijn uitgevoerd op 30 augustus 2019, staat in tabel 4.

Uit de tabel blijkt dat de schade met de omvang van de populatie van mei 2019 (24 dieren: zie tabel 1 hiervoor) reeds aanzienlijk is. Met de groei van de damhertenpopulatie zal ook de schade aan gewassen toenemen.

Tabel 4. Schadetaxaties gewassen Hoeksche Waard

Adres	Type gewas	Binnen opp	Schadebedrag
art.5.1-2e art.5.1-2e Numansdorp	Wintertarwe, suikerbieten	26 ha	€ 1.980,90
art.5.1-2e art.5.1-2e Strijen	Wintertarwe, suikerbieten	18,26 ha	€ 2.022,73
art.5.1-2e art.5.1-2e Numansdorp	Suikerbieten, wintergerst, wintertarwe, consumptie-aardappelen en boomsingel	219,50 ha	€ 17.549,35
art.5.1-2e art.5.1-2e Strijen	Wintertarwe	11 ha	€ 970,20
art.5.1-2e art.5.1-2e Klaaswaal	Wilgenstruiken	7 rijen van 50 struiken	€ 594,80
art.5.1-2e art.5.1-2e Numansdorp	Aardappelen, suikerbieten en wintertarwe	105,9 ha	€ 5.529,87
art.5.1-2e art.5.1-2e Strijensas	Wintertarwe	1,38 ha	€ 121,72

Middelen en methoden

In artikel 3.25, eerste lid van de Wet natuurbescherming is bepaald dat bij onder meer het geven van een opdracht als bedoeld in artikel 3.18, eerste lid, de middelen worden aangewezen die voor het vangen en doden van de aldaar bedoelde vogels en dieren mogen worden gebruikt. Op grond van artikel 3.26, derde lid, Wet natuurbescherming kan hierbij ook ontheffing – daaronder begrepen de opdracht tot populatiebeheer – worden verleend van de regels die krachtens artikel 3.26, tweede lid, van de Wnb zijn gesteld aan het gebruik van het geweer en munitie.

Geweer en munitie

De damherten zijn in de loop van de 20 jaar, dat zij zelfstandig in de Hoeksche Waard leven, erg schuw geworden. Daardoor komt een methode zoals 'vangen en euthanaseren' niet in aanmerking en is afschot het aangewezen middel. Geweren zijn een geschikt middel om damherten te doden. Wij wijzen derhalve het gebruik van het (kogel-)geweer ter uitvoering van de opdracht aan, mits voldaan wordt aan het bepaalde in artikel 3.26, eerste lid Wet natuurbescherming jo. artikel 3.13, derde lid, Besluit natuurbescherming. Dit houdt in dat een kogelgeweer een magazijn heeft dat ten hoogste twee patronen kan bevatten, tenzij het is voorzien van een grendelinrichting waarmee het wapen handmatig schot voor schot wordt geladen.

Tevens dient bij de uitvoering van deze opdracht voldaan te worden aan de eisen die op grond van artikel 3.26, tweede lid, Wet natuurbescherming jo. artikelen 3.14 en 3.15, eerste lid sub b, Besluit natuurbescherming gesteld worden aan het geweer en de munitie. Dit houdt in dat:

- Kogelpatronen geen militaire kogelpatronen zijn, met inbegrip van fosfor- of lichtspoorpatronen, kogelpatronen met volmantel of kogels die niet vervormen bij het treffen.
- Geweren met ten minste één getrokken loop en kogelpatronen voor getrokken loop waarvan de trefenergie ten minste 2.200 Joule op 100 meter afstand van de loopmond bedraagt.

Gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang

Artikel 3.16, eerste lid, sub a, Besluit natuurbescherming verbiedt het gebruik van het geweer vóór zonsopgang en na zonsondergang. Wij zijn op grond van art. 3.26, derde lid Wet natuurbescherming bevoegd om hiervoor ontheffing te verlenen. Wij maken van die bevoegdheid gebruik en staan toe dat het geweer gedurende het gehele etmaal wordt gebruikt.

Damherten die foerageren verplaatsen zich veelal rond de schemering en in de nacht, zodat de beste kansen om deze dieren te kunnen doden ook in deze periode vallen. Tevens is de kans dat er zich mensen (anderen dan de uitvoerders van deze opdracht) 's nachts binnen het beheergebied bevinden nihil, hetgeen het beheer beter uitvoerbaar maakt.

Kunstmatige lichtbronnen en nachtzichtapparatuur

Op grond van artikel 3.13, vierde lid, Besluit natuurbescherming mag een geweer niet zijn voorzien van kunstmatige lichtbronnen of enig ander instrument om in de nacht te schieten, waaronder nachtzichtapparatuur. Wij zijn op grond van artikel 3.26, derde lid, Wet natuurbescherming bevoegd om hiervoor ontheffing te verlenen. Wij maken van die bevoegdheid gebruik en voeren daartoe het volgende aan.

Omdat wij het gebruik van het geweer ook in de schemering en nacht toestaan, is een goed zicht, ook in de winterperioden en bij somber weer, van groot belang. Nachtzichtapparatuur heeft een aantal voordelen in vergelijking met kunstmatige lichtbronnen:

- de uitvoerder heeft beter zicht ten opzichte van het gebruik van kunstmatige lichtbronnen. Bij het gebruik van nachtzichtapparatuur is er vooral sprake van een veel beter zicht op de omgeving. Bij het gebruik van kunstmatige lichtbronnen daarentegen is het zicht buiten de lichtbundel erg beperkt;
- het beheer met nachtzichtapparatuur kan de nodige onrust voorkomen in de situatie dat het beheer plaatsvindt in de omgeving van bebouwing. Het gebruik van een kunstmatige lichtbron valt dan veel meer op;
- beheer met nachtzichtapparatuur kan onnodige meldingen bij politie over gebruik van schijnwerpers voorkomen;
- het gebruik van nachtzichtapparatuur vergroot de veiligheid van de uitvoerders;
- nachtzichtapparatuur helpt bij het vinden van (gewonde) damherten, waardoor de uitvoering efficiënter kan worden uitgevoerd en een eventueel damhert snel uit zijn lijden kan worden verlost.

Het beheer met gebruik van deze nachtzichtapparatuur kan, net zoals bij kunstmatige lichtbronnen en richtkijker aan het geweer, ook door één persoon worden uitgevoerd.

Hond

Tot slot wijzen wij honden, zijnde geen lange honden, aan. Indien nodig kan de hond ingezet worden bij de nazoek van gewonde damherten. Dit voorkomt ook dat de dieren te lang lijden als ze aangeschoten worden, maar nog in staat zijn weg te vluchten.

Duur van de opdracht

De opdracht dient zo snel mogelijk uitgevoerd te worden ter voorkoming dat de populatie nog verder groeit en er (steeds) meer dieren afgeschoten moeten worden. De looptijd van de opdracht stellen wij wel vast op de gebruikelijke termijn van 5 jaar, maar dit is uitdrukkelijk bedoeld als maximale termijn. Wij gaan ervan uit en achten het mogelijk dat binnen die periode de opdracht ook volledig uitgevoerd kan zijn.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de opdracht te kunnen uitvoeren.

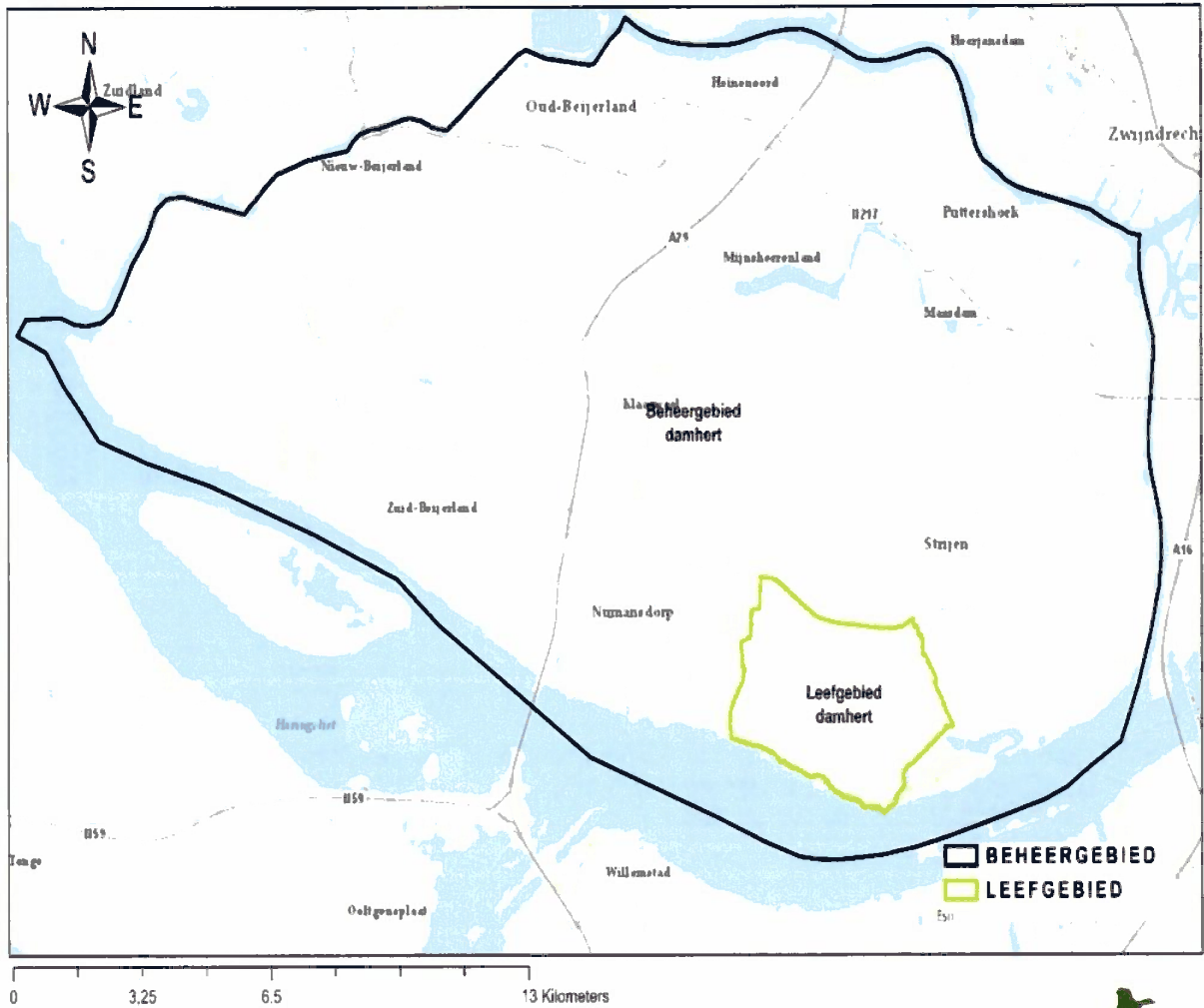
Conclusie

Op grond van het vorenstaande concluderen wij dat, ter beperking van de omvang van de populatie verwilderde damherten in gemeente Hoeksche Waard, een opdracht als bedoeld in artikel 3.18, eerste lid, in samenhang met het vierde lid, Wet natuurbescherming kan worden gegeven, voor de maximale duur van 5 jaar. De door Stichting Fauna4Life en Stichting Animal Rights aangevoerde zienswijzen geven ons geen aanleiding het ontwerpbesluit te wijzigen.

Ter uitvoering van de opdracht wordt gebruik gemaakt van het geweer en honden, niet zijnde lange honden, kunstmatige lichtbronnen en nachtzichtapparatuur. Er mag gedurende het gehele etmaal van de middelen en methoden gebruik worden gemaakt. De uitvoering vindt plaats op alle gronden binnen het vastgestelde beheergebied, maar alleen buiten de bebouwde kom en met uitzondering van particuliere erven en tuinen.

Bijlage 1: Kaart met weergave beheer- en leefgebied damherten in gemeente Hoeksche Waard

DATUM OPGESLAGEN 23-3-2020

Kaart: leef- en beheergebied damherten in gemeente Hoeksche Waard

Bijlage 2: Samenvatting ingediende zienswijzen en onze reactie hierop

Er zijn zienswijzen ontvangen van Fauna4Life en Stichting Animal Rights. Hieronder staat een korte samenvatting van de zienswijzen en onze reactie hierop.

1. Verwilderde dieren

- a. Er is onvoldoende aannemelijk gemaakt dat het om 'verwilderde dieren' in de zin van art. 3.18, vierde lid van de Wnb gaat.

Reactie:

In aanvulling op hetgeen wij in het ontwerp besluit als onderbouwing op dit punt hebben opgenomen verwijzen wij naar de Nota Jacht en Wildbeheer 1993 (TK 1992-1993, 22 908 nr 1-2, par. 7.3.1, pag 41):

"Het damhert komt op een paar plaatsen op de Veluwe en in het duingebied in gering aantal in de vrije natuur voor. Op de Veluwe deelt het damhert het leefgebied met het edelhert. Gezien het beperkte voedselaanbod is de draagkracht van het Veluws leefgebied op dit moment onvoldoende voor de ontwikkeling van zowel een volwaardige edelherten- als een volwaardige damhertenpopulatie. Vooralsnog zal prioriteit worden gegeven aan de ontwikkeling van de edelhertenstand. Uitbreiding van de stand van het damhert dient gelet hierop thans niet plaats te vinden. Tegen handhaving van de bestaande populaties in hun huidige omvang bestaat evenwel geen bezwaar zolang zich geen nadelige effecten voordoen voor andere planten en dieren en waarborgen bestaan tegen verdere verspreiding."

Uit het bovenstaande leiden wij af dat rond begin jaren '90 alleen op de Veluwe en het duingebied een – toen nog - gering aantal 'wilde' damherten voorkwamen. Op andere plekken werden ze toen niet als 'wild' beschouwd.

Dat het hier om ontsnapte exemplaren gaat en niet om wilde damherten in de zin van de Wet natuurbescherming is aannemelijk omdat in de Hoeksche Waard al geruime tijd op verschillende locaties damherten binnen rasters worden gehouden. Bij de WBE Hoeksche Waard is er een achttal bekend.

- b. Bovendien wijkt ons standpunt af van andere provincies in soortgelijke gevallen.

Reactie:

Uit bovengenoemde nota blijkt dat de populaties damherten op de Veluwe en het duingebied wel als in het wild levende damherten werden en worden aangemerkt. Hoewel ook de damhertenpopulatie in de Kennemerduinen nakomelingen zijn van dieren die in de jaren 50 zijn ontsnapt⁷, hebben wij ons in het kader van het damhertenbeheer in het Zuid-Hollandse duingebied bij het oordeel in de nota aangesloten, omdat zij al veel langer in het wild (over-)leven. Over (de oorsprong van) de damhertenpopulatie in Zeeland (Haringvreter) is ons niets bekend. Bovendien zijn GS van iedere provincie bevoegd gezag voor het uitvoeren van de Wet natuurbescherming op het grondgebied van de betreffende provincie. Provincies kunnen daarbij tot andere keuzes komen, mits onderbouwd en passend binnen de ruimte die de Wet natuurbescherming biedt. Wij hebben in het besluit en hiervoor voldoende onderbouwd dat er sprake is van 'verwilderde dieren' in de zin van art. 3.18, vierde lid van de Wnb. Wij zijn daarbij niet gebonden aan de standpunten van andere provincies.

⁷ Zie het onderzoek van Litjens, B.E.J. & E. Pelzers (1988): 'Het damhert Cervus dama in Nederland'. Lutra 31: 132-144.

2. Het belang van de verkeersveiligheid

- a. Het gevaar voor de verkeersveiligheid is niet aangetoond, omdat er geen causaal verband is tussen het aantal damherten en het aantal aanrijdingen. Het aantal damherten is sinds 2014 toegenomen, terwijl het aantal aanrijdingen gelijk is gebleven.

Reactie:

Nu valt de groei van de populatie nog mee, omdat het aantal damherten nog beperkt is. Afgelopen jaar is de populatie al gestegen met 15 dieren. Met het toenemen van de populatie neemt de groei naar verwachting meer dan evenredig toe (zie tabel 2 besluit) en daarmee het risico op aanrijdingen. Hoe hoger de dichtheid aan damherten, hoe meer aanrijdingen er plaatsvinden.⁸

Het aantal geregistreerde aanrijdingen is nu nog laag, maar wij willen ingrijpen vóór het aantal damherten toeneemt. De inmiddels jarenlange ervaring met de damherten in het Noord-Hollandse en Zuid-Hollandse duingebied hebben ons tot dat inzicht gebracht.⁹ Hoe eerder wij ingrijpen hoe minder damherten er geschoten hoeven worden. Dat is ook in het belang van het welzijn van het damhert en voorkomt onnodig lijden.

- b. Het valwildpercentage van 5% wordt in deze opdracht niet gehanteerd, zoals wel het geval is in het FBP Ree 2020-2026. Ook wordt niet duidelijk welk valwildpercentage wel wordt gehanteerd.

Reactie:

Het is juist dat geen valwildpercentage wordt gehanteerd. Uiteraard zou het beter zijn als we iedere aanrijding kunnen voorkomen, maar dat is geen realistisch streven, omdat het ree verspreid over de provincie (en daarbuiten) leeft in relatief kleine gebieden, die doorsneden worden met veel wegen. Bij het damhert in de Hoeksche Waard kan dat nog wel, omdat het leefgebied nog beperkt is. Wel is het zo dat de Hoeksche Waard ook wordt doorsneden door diverse provinciale en gemeentelijke wegen en de snelweg A29. Daardoor zal bij verspreiding van het damhert uit het huidige leefgebied in het zuiden van de Hoeksche Waard (zie de kaart die als bijlage is gevoegd bij dit besluit), de kans op aanrijdingen toenemen. Bovendien heeft een aanrijding met een damhert ernstiger gevolgen dan met een ree, omdat een damhert zwaarder en groter is dan een ree en de mannelijke damherten een groter gewei hebben dan reebokken.

3. Het belang van de landbouwschade

- a. Anders dan in de opdracht is opgenomen, komt vraatschade door damherten wel voor vergoeding door BIJ12 in aanmerking, zoals blijkt uit de Monitor Faunaschade van BIJ12 met gegevens over 2019. Bovendien volgt het niet vergoeden van schade ook niet uit de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland en ook niet uit art. 6.1 Wnb.

Reactie:

In artikel 6.1 Wnb is geen verplichting opgenomen om schade door verwilderde dieren naar redelijkheid te vergoeden.

⁸ Zie hoofdstuk 3 van de 'Leidraad verminderen aanrijdingen reeën', januari 2017, samengesteld door Dierenbescherming (Femmie Smit), Landschappen NL (Berry Lucas), Natuurmonumenten (Michiel van der Weide), Vereniging Het Reewild (Marien Greep & Roland Peltzer), Zoogdierverseniging (Stefan Vreugdenhil & Hans Hollander) met bijdrage van Meta Rijks. Zie ook 'Factoren bij aanrijding met wilde hoefdieren op de Veluwe', Groot Bruinderink e.a., Alterra-rapport 2026, 2010.

⁹ 'Evaluatie Faunabeheerplan Damhert Noord-Holland en Zuid-Holland periode 2014 – 2019', G. Groot Bruinderink en Rik Schoon, 2020.

In art. 4.2 van de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland staat:

“Gedeputeerde Staten verlenen uitsluitend een tegemoetkoming voor schade veroorzaakt door natuurlijk in het wild levende beschermde diersoorten als genoemd in artikel 6.1, eerste lid onder a en b van de wet, welke door vraat, graven, wroeten of vegen aan bedrijfsmatige landbouw is veroorzaakt.”

Schade door verwilderde damherten in Zuid-Holland wordt derhalve niet vergoed. De indieners hebben in hun zienswijze één geval van vergoeding van landbouwschade veroorzaakt door damherten in 2019 in Zuid-Holland aangehaald. Die informatie klopt. Dit is het enige geval in de jaren 2014 tot en met 2019. Deze vergoeding had niet moeten worden toegekend. Het was een fout.

- b. De wijze waarop de heer [art.5.1-2e](#) Zuid-Beijerland de schade heeft getaxeerd komt niet overeen met artikel 4.1 van de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland. Tevens is niet duidelijk wie de heer [art.5.1-2](#); en wat zijn expertise is en op welke wijze hij de schade heeft getaxeerd. Bovendien blijkt niet of de heer Vink onafhankelijk is, mede gelet op het feit dat de WBE opdracht heeft gegeven de taxatie uit te voeren, dat zeer ongebruikelijk is.

Reactie:

Het is niet relevant of de schade is getaxeerd volgens onze beleidsregels, omdat er geen tegemoetkoming is aangevraagd. BIJ12 taxeert in het kader van een verzoek om tegemoetkoming, of op specifiek verzoek van een FBE of provincie. Het doel van de taxaties door de heer Vink is om aan te tonen dat de damherten ernstige landbouwschade veroorzaken. Voor een ontheffing of opdracht in het belang van het voorkomen van landbouwschade is wel van belang om die schade of de dreiging daarvan aannemelijk te maken. Dat is de reden voor het laten uitvoeren van taxaties in opdracht van de WBE.

Wat betreft de expertise van de heer Vink merken wij op dat hij gedurende 35 jaar faunaschades heeft getaxeerd voor de overheid, waaronder het Jachtfonds, het Faunafonds, 3 x 5 jaar alle taxaties voor een groot aantal provincies, waaronder Utrecht, Noord- en Zuid-Holland. Hij heeft ook in rechtszaken als taxatiedeskundige opgetreden. De heer Vink beschikt dus over veel kennis over taxaties van landbouwschade veroorzaakt door in het wild levende/verwilderde vogelsoorten en andere schadesoorten.

- c. Onvoldoende is aangetoond dat er in de hele gemeente Hoeksche Waard sprake is van belangrijke schade.

Reactie:

Ter onderbouwing van de landbouwschade is niet vereist dat er reeds schade in het gehele beheergebied is opgetreden. De dreiging daarvan is voldoende. Uit tabel 4 blijkt dat de schade vooral optreedt rond het huidige leefgebied van het damhert (tussen Strijen en Numansdorp). Met het groeien van de populatie is het aannemelijk dat de damherten zich steeds verder verspreiden over de polder en zich te goed doen aan landbouwgewassen die in ruim de helft van de polder en verspreid over de gehele polder te vinden zijn.

4. Andere bevredigende oplossing

Uit het Coalitieakkoord 2019-2023 Zuid-Holland volgt dat de overlast door in het wild levende dieren op de meest diervriendelijke manier zal worden bestreden. Volgens de indieners van de zienswijze dient onderzocht te worden of afschot dat in dit geval is. Er is niet onderzocht of een niet-dodelijke optie voorhanden is.

omgevingsdienst
Haaglanden

Reactie:

In deze casus betreft het verwilderde dieren. Zoals aangegeven in het ontwerpbesluit is een alternatieventoets dan niet van toepassing.

AANTEKENEN | PER POST | PER FAX | EMAIL

Omgevingsdienst Haaglanden
Postbus 14060
2501 GB 's-Gravenhage

Bestuursrecht

bezoekadres
Prins Clauslaan 60
2595 AJ Den Haag

correspondentieadres
Postbus 20302
2500 EH Den Haag

t 088-3622200
f
www.rechtspraak.nl

Bij beantwoording de datum en
ons kenmerk vermelden. Wilt u
slechts één zaak in uw brief
behandelen.

datum	23 december 2021
onderdeel	Team administratie 1 - Vakgroep C
contactpersoon	dhr art.5.1-2e
doorkiesnummer	088-3612100 KEUZE 1
ons kenmerk	zaaknummer SGR 21 / 491 NATUUR V329
uw kenmerk	
bijlage(n)	
faxnummer afdeling	
onderwerp	het beroep van Stichting Animals Rights en Fauna4Life te Amstelveen

Geachte heer/mevrouw,

Over het beroep met zaaknummer SGR 21 / 491 NATUUR V329 deel ik u het volgende mee.

De rechtbank heeft uitspraak gedaan. Ik stuur u een kopie van de uitspraak. Indien in deze uitspraak wordt verwezen naar een uitspraak met een ECLI-nummer, is de tekst van de betreffende uitspraak onder dat nummer gepubliceerd op www.rechtspraak.nl.

Tegen deze uitspraak staat voor een belanghebbende en het bestuursorgaan hoger beroep open. Dit dient te worden ingesteld **binnen zes weken** na de datum van verzending van deze uitspraak door een beroepschrift en een kopie van deze uitspraak te zenden aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. In uw beroepschrift moet u vermelden waarom u het niet eens bent met de uitspraak. U kunt ook digitaal hoger beroep instellen bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Kijk op www.raadvanstate.nl voor meer informatie over het indienen van digitaal beroep.

Als u naar aanleiding van deze brief vragen hebt, kunt u contact opnemen met de administratie van de rechtbank op het hierboven vermelde doorkiesnummer.

Als u de rechtbank belt of schrijft, verzoek ik u het zaaknummer te vermelden.

art.5.1-2e

uitspraak

RECHTBANK DEN HAAG

Bestuursrecht

zaaknummer: SGR 21/491

uitspraak van de enkelvoudige kamer van 20 december 2021 in de zaak tussen

- 1. Stichting Animals Rights,**
- 2. Stichting Fauna4Life,**

eisers

(gemachtigde: mr art.5.1-2e)

en

het college van gedeputeerde staten van Zuid-Holland, verweerder

(gemachtigde: art.5.1-2e)

Als derde-partij neemt aan het geding deel: **de faunabeheereenheid Zuid-Holland**

(gemachtigde: art.5.1-2e)

Procesverloop

In het besluit van 16 december 2020 (het bestreden besluit) heeft de Omgevingsdienst Haaglanden namens verweerder aan de faunabeheereenheid Zuid-Holland (de faunabeheereenheid) een opdracht in de zin van artikel 3.18, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (Wnb) gegeven om de omvang van de populatie van het damhert binnen de Hoeksche Waard zo spoedig mogelijk tot nul terug te brengen met een maximale tijdsduur van vijf jaar.

Eisers hebben tegen dit besluit beroep ingesteld. Eisers hebben eveneens de voorzieningenrechter verzocht om een voorlopige voorziening te treffen.

Verweerder heeft een verweerschrift ingediend.

Bij uitspraak van 17 februari 2021 heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank Den Haag het verzoek om een voorlopige voorziening toegewezen en het bestreden besluit geschorst tot zes weken na verzending van de uitspraak op het beroep.

De rechtbank heeft het beroep op 9 november 2021 op zitting behandeld. Eisers hebben zich laten vertegenwoordigen door de gemachtigde voornoemd. Voor Stichting Animal Rights is verder verschenen mevrouw art.5.1-2e. Verweerder heeft zich laten vertegenwoordigen door zijn gemachtigde. Van de zijde van verweerder waren verder aanwezig de heer art.5.1-2e art.5.1-2e en de heer art.5.1-2e. De faunabeheereenheid werd vertegenwoordigd de gemachtigde voornoemd.

Overwegingen

1. Bij verzoek van 21 april 2020 heeft de faunabeheereenheid verweerder verzocht om een opdracht als bedoeld in artikel 3.18, eerste en vierde lid, van de Wnb voor het beperken dan wel verwijderen van de omvang van de populatie damherten in de Hoeksche Waard. In het verzoek is vermeld dat er binnen de Hoeksche Waard ongeveer 30 damherten zwerven. Deze damherten en hun nakomelingen zijn, zo staat in het verzoek, rond het jaar 2000 ontsnapt en veroorzaken schade aan jonge fruitbomen en gewassen. Daarnaast begint het risico op verkeersongelukken steeds groter te worden.
2. De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) is toegepast op het bestreden besluit.
3. In dat verband heeft verweerder vanaf 12 september 2020 tot en met 23 oktober 2020 een ontwerpbeschikking ter inzage gelegd. In deze ontwerpbeschikking is vermeld dat aan de faunabeheereenheid een opdracht wordt gegeven in de zin van artikel 3.18 van de Wnb om de omvang van de populatie van het damhert binnen de Hoeksche Waard zo spoedig mogelijk tot nul terug te brengen, met een maximale tijdsduur van vijf jaar.
4. Eisers hebben op 21 oktober 2020 een zienswijze ingediend. In de zienswijze is verwoord dat de opdracht volgens eisers in strijd met de Wnb is verleend. Eisers hebben verweerder dringend verzocht de opdracht niet te verlenen.
5. Op 16 december 2020 heeft verweerder met het bestreden besluit aan de faunabeheereenheid de opdracht verleend om de populatie van het damhert tot nul terug te brengen. In de toelichting bij het bestreden besluit staat onder meer dat in het voorjaar van 2020 39 damherten zijn geteld en dat deze damherten behoren tot of nakomelingen zijn van een groep damherten die in het jaar 2000 is uitgebroken. Omdat het om verwilderde dieren gaat – zo is toegelicht – is geen ontheffing vereist. Ook hoeft er niet te worden getoetst aan de volgende twee criteria:
 - er is geen andere bevredigende oplossing;
 - er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding voort te laten bestaan.
6. Eisers hebben vervolgens de voorzieningenrechter verzocht om een voorlopige voorziening te treffen. De voorzieningenrechter heeft geoordeeld dat aan het belang van eisers meer gewicht moest worden toegekend dan aan het belang van verweerder. Daartoe heeft de voorzieningenrechter overwogen dat volgens verweerder de kans op aanrijdingen met damherten nog vrij klein was en de verkeersveiligheid pas zou worden bedreigd bij een verdere groei van het aantal damherten. Omdat het aantal damherten al met negen was verminderd door afschot, was naar het oordeel van de voorzieningenrechter niet te verwachten dat de verkeersveiligheid in de Hoeksche Waard in gevaar zou komen voordat uitspraak zou worden gedaan in de bodemprocedure. De beperkte groei van de populatie heeft verder tot gevolg dat de substantiële toename van de schade aan landbouwgewassen niet in de lijn der verwachting lag. De voorzieningenrechter heeft het verzoek om een voorlopige voorziening toegewezen.
7. De rechtbank overweegt als volgt.

Juridisch kader

7.1. Op grond van artikel 3.10, eerste lid, van de Wnb is het in beginsel verboden om dieren die behoren tot een beschermde diersoort opzettelijk te doden. Het damhert is in de Wnb aangewezen als een beschermde diersoort.

7.2. Op grond van artikel 3.18, eerste lid, van de Wnb kunnen gedeputeerde staten aan (onder andere) faunabeheereenheden opdracht geven om in afwijking van onder meer artikel 3.10, eerste lid, van de Wnb de omvang van een bij de opdracht aangeduide populatie te beperken als dat nodig is voor de redenen genoemd in artikel 3.17, eerste lid, onderdelen a, b en c. In de tweede volzin van artikel 3.18, eerste lid, worden verder de artikelen 3.3, vierde en vijfde lid, 3.8, vijfde lid, en 3.10, tweede lid, van overeenkomstige toepassing verklaard. In deze bepalingen is onder meer bepaald dat een ontheffing of een vrijstelling alleen kan worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing bestaat en dat de maatregelen niet mogen leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

7.3. Artikel 3.18, vierde lid, van de Wnb verklaart het eerste tot en met derde lid, met uitzondering van de tweede volzin van het eerste lid, van overeenkomstige toepassing op het beperken van de omvang van populaties van dieren die zijn aan te merken als exoten of verwilderde dieren. De extra waarborgen die in de tweede volzin van artikel 3.18, eerste lid, worden geboden, gelden dus niet wanneer het gaat om verwilderde dieren.

7.4. Verweerder heeft de opdracht tot het doden van de populatie damherten gebaseerd op artikel 3.18, eerste en vierde lid, van de Wnb. Dit betekent dat op grond van de Wnb 1) de damherten die onderdeel uitmaken van de betreffende populatie moeten zijn aan te merken als ‘verwilderde dieren’ en 2) dat het doden van de dieren nodig is op grond van één van de redenen genoemd in artikel 3.17, eerste lid, onderdelen b en c, van de Wnb.

Verwilderde dieren?

7.5. Eisers hebben aangevoerd dat zich twintig jaar geleden damherten in de Hoeksche Waard hebben gevestigd. Het is – aldus eisers – niet duidelijk waar deze damherten vandaan komen; damherten zijn het gewoon te zwerven en kunnen wanneer zij op zoek gaan naar nieuw leefgebied zowel lopend als zwemmend grote afstanden overbruggen. Volgens eisers is het, wanneer niet duidelijk is of het verwilderde dieren betreft, op grond van het voorzorgsbeginsel zo dat deze dieren moeten worden beschouwd als wilde dieren en niet als verwilderde dieren.

7.6. In de Wnb is niet bepaald wat onder ‘verwilderde dieren’ moet worden verstaan. In de memorie van toelichting bij deze wet (Kamerstukken II 2011-2012, 33 348, nr. 3, p. 268) is het volgende ten aanzien van verwilderde dieren vermeld:

“Verwilderde dieren (...) zijn voorheen gehouden dieren die structureel niet meer onder de beschikkingsmacht van de eigenaar vallen, of hun nakomelingen. Zij dienen derhalve onderscheiden te worden van dieren die ontsnapt zijn.”

7.7. Het is de vraag of de damhertenpopulatie in de Hoeksche Waard bestaat uit verwilderde dieren. Het ligt op de weg van verweerder om dit deugdelijk te motiveren. Naar het oordeel van de rechtbank is verweerder hierin niet geslaagd. Ter toelichting dient het volgende.

7.8. Verweerder heeft ter onderbouwing van zijn standpunt dat de damherten verwilderde dieren zijn een rapport van 27 oktober 2021 van Faunapartner overgelegd. Dit rapport is in opdracht van de faunabeheereenheid Zuid-Holland opgesteld op basis van de volgende vraagstelling:

“De (on)waarschijnlijkheid dat er ‘wilde’ damherten in de populatie van de Hoeksche Waard zijn. Alle damherten in NL zijn uitgezet/nakomelingen van uitgezette dieren maar in ZH merken we alleen de populaties die bekend waren ten tijde van de Nota Jacht en Wildbeheer 1993 (zie p. 41 van de Nota) aan als wild/beschermd, de overige damherten zijn daarmee verwilderde dieren. De vraag is dus hoe waarschijnlijk het is dat damherten vanuit de Veluwe, de AWD of uit Zeeland de Hoeksche Waard hebben bereikt?”

7.9. In het rapport van Faunapartner is onder meer vermeld dat het erg onwaarschijnlijk is dat vermenging vanuit de kernleefgebieden, zoals AWD (Amsterdamse Waterleidingduinen), heeft plaatsgevonden. In het rapport is verwoord dat dit volgens deskundigen onwaarschijnlijk wordt geacht omdat er verschillende barrières – zoals wegen, steden en wateren – tussen de betreffende gebieden en de Hoeksche Waard aanwezig zijn.

7.10. De deskundigheid van Faunapartner en de inhoud van het rapport zijn niet in geschil. Toch kan dit rapport de conclusie dat de damhertenpopulatie in de Hoeksche Waard bestaat uit verwilderde dieren niet dragen. In de vraag die aan Faunapartner door de faunabeheereenheid is gesteld, wordt tot uitgangspunt genomen dat alleen de damhertenpopulaties in de Veluwe, de AWD en Zeeland als wilde dieren zijn aan te merken en dat daarmee alle andere damherten verwilderde dieren zijn. Verweerder heeft toegelicht dat dit uitgangspunt is gebaseerd op de Nota Jacht en Wildbeheer 1993; alleen de populaties die destijds bekend waren, zijn aangemerkt als wild in plaats van verwilderd. De Hoeksche Waard wordt – aldus verweerder – in de Nota Jacht en Wildbeheer 1993 niet genoemd. Aan de Nota Jacht en Wildbeheer 1993 komt echter geen doorslaggevende betekenis toe wanneer het gaat om de vraag of dieren al dan niet verwilderd zijn in de zin van de Wnb. Dat alleen in de Veluwe, de AWD of Zeeland wilde damhertenpopulaties voorkomen, acht de rechtbank dan ook te kort door de bocht. Gelet op wat blijkt uit de memorie van toelichting bij de Wnb (zie rechtsoverweging 7.6) onder verwilderde dieren moet worden verstaan, bestaat de mogelijkheid dat er ook buiten die gebieden wilde damherten voorkomen. De redenering dat er in de Hoeksche Waard geen wilde damherten voorkomen omdat er vanuit de Veluwe, de AWD of Zeeland geen migratie kan hebben plaatsgevonden, is dus niet sluitend. Verder verdient opmerking dat – zoals in de bijlage bij het bestreden besluit is vermeld – voor wat betreft de damhertenpopulatie in de Kennemerduinen wel door verweerder wordt aangenomen dat sprake is van wilde dieren ‘omdat zij al veel langer in het wild (over-)leven’. Deze uitleg strookt niet met het uitgangspunt van verweerder dat aansluiting wordt gezocht bij de Nota Jacht en Wildbeheer 1993.

7.11. De rechtbank is gelet op het voorgaande van oordeel dat verweerder niet toereikend heeft gemotiveerd dat de damhertenpopulatie in de Hoeksche Waard uitsluitend bestaat uit verwilderde dieren. In het verlengde hiervan blijkt uit de toelichting van verweerder

onvoldoende dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat. Deze waarborg vervalt immers alleen indien vaststaat dat het gaat om verwilderde dieren.

Noodzakelijk?

7.12. Hetgeen hiervoor is overwogen daargelaten, overweegt de rechtbank als volgt voor wat betreft de noodzaak van de door verweerder gegeven opdracht.

7.13. Verweerder heeft zich op het standpunt gesteld dat de opdracht noodzakelijk is:

1. in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere redenen van groot openbaar belang (artikel 3.17, eerste lid, onderdeel b, onder 3, van de Wnb);
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom (artikel 3.17, eerste lid, onderdeel b, onder 2, van de Wnb).

Openbare veiligheid

7.14. Voor wat betreft de openbare veiligheid gaat het om het belang van de verkeersveiligheid.

7.15. Niet in geschil is dat het belang van de verkeersveiligheid kan worden geschaard onder het onder artikel 3.17, eerste lid, onderdeel b, onder 3, van de Wnb vermelde belang van de openbare veiligheid (zie ook rechtsoverweging 2.2 in de uitspraak van de Afdeling van 17 november 2004, ECLI:NL:RVS:2004:AR5862 en rechtsoverweging 5.2 van de uitspraak van de Afdeling van 20 december 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3510).

7.16. Verweerder heeft toegelicht dat zich in de jaren 2015-2020 een aantal serieuze auto-ongelukken heeft voorgedaan. In dat verband heeft verweerder naar voren gebracht dat er in de periode van 2015-2020 vier aanrijdingen door de meldkamer van de politie zijn gemeld bij de valwildcoördinator. In het door de faunabeheereenheid gebruikte registratiesysteem Dora zijn over de periode 2015-2020 zeven valwildregistraties opgenomen. Verweerder heeft verder nog een krantenartikel overgelegd, waarin melding wordt gemaakt van een aanrijding tussen een scooter en een hert in 2021.

7.17. De rechtbank stelt in de eerste plaats vast dat uit de overgelegde informatie niet duidelijk blijkt dat het voor ieder van de hiervoor genoemde gevallen gaat om een aanrijding met een damhert. In de door verweerder opgestelde tabel, opgenomen in het bestreden besluit en behorend bij de registraties in Dora, is voor twee aanrijdingen de indicatie 'onbekend' gegeven, voor drie andere aanrijdingen de indicatie 'wildaanrijding' en de overige twee aanrijdingen hebben de indicatie 'dood aangetroffen'. Verweerder heeft voor wat betreft de vier aanrijdingen die zijn gemeld door de politie toegelicht dat deze gegevens alleen damherten betreffen, maar ook hiervoor geldt dat het ontbreekt aan informatie op grond waarvan deze stelling kan worden gestaafd. Wanneer een opdracht tot het doden van damherten wordt gegeven in het belang van de verkeersveiligheid, mag van verweerder worden verwacht inzichtelijk te maken in hoeverre damherten een bedreiging van de verkeersveiligheid vormen. Op basis van de door verweerder overgelegde gegevens is dat niet duidelijk.

7.18. Uit het bestreden besluit en de toelichting van verweerder maakt de rechtbank in de tweede plaats op dat verweerder zich op het standpunt stelt dat de populatie (nog) geen ernstige bedreiging vormt voor de verkeersveiligheid. In (de bijlagen bij) het bestreden besluit is onder meer het volgende vermeld:

“De verkeersveiligheid wordt bedreigd als het aantal damherten groeit” (onderstreping door de rechtbank).

“Wij maken van deze bevoegdheid gebruik om te voorkomen dat de komende jaren de populatie damherten zo groot wordt, dat het steeds lastiger en gevoeliger zal worden om ze te bestrijden.”

“Het aantal geregistreerde aanriddingen is nu nog laag, maar wij willen ingrijpen vóór het aantal damherten toeneemt.”

Verder heeft verweerder naar aanleiding van een petitie die op 11 februari 2021 is aangeboden aan de burgemeester van de Hoeksche Waard een bijeenkomst gehouden op 17 maart 2021. Op deze bijeenkomst konden vragen worden gesteld, die verweerder op 19 maart 2021 heeft beantwoord. In deze beantwoording, die verweerder heeft overgelegd, staat onder meer het volgende:

“De groep veroorzaakt tot nog toe geen grote problemen, maar de groep gedijt goed en groeit. Naar verwachting neemt de groep meer dan evenredig toe. Daarmee zal de groep zich ook buiten het gebied gaan begeven, met name de (jonge) mannen. Het risico op aanriddingen zal dan stijgen.”

7.19. Het voorgaande komt erop neer dat de impact van de populatie damherten op de verkeersveiligheid volgens verweerder nu nog te overzien is, maar dat verweerder wil voorkomen dat de populatie groeit en wel grote problemen gaat veroorzaken. Uit de toelichting van verweerder leidt de rechtbank af dat verweerder (ongebreidelde) groei van de populatie wil voorkomen. Het is gelet op deze duiding van verweerder niet duidelijk waarom het met het oog op de verkeersveiligheid noodzakelijk is om de gehele populatie te doden in plaats van te volstaan met een minder verstrekkende opdracht, zoals het beheer van de populatie. Dat verweerder ter zitting heeft toegelicht dat ieder ongeluk er één te veel is en dat daarom de gehele populatie moet worden gedood, verhoudt zich niet met de bij het besluit en ook daarna gegeven toelichting door verweerder. Aangezien voor deze inconsistentie geen verklaring is gegeven, overtuigt deze uitleg niet. Hetzelfde geldt voor het argument van verweerder dat instandhouding dan wel beheer van de huidige populatie op termijn betekent dat er meer dieren worden gedood. Dit is geen dragend argument voor het verstrekken van een opdracht voor het doden van de hele populatie. De opdracht is immers ingegeven door de gronden die verweerder daarvoor heeft aangedragen, waaronder de verkeersveiligheid. De opdracht mag dan ook niet verder gaan dan noodzakelijk is voor het bereiken van dit doel. De rechtbank is gelet op het voorgaande van oordeel dat verweerder onvoldoende heeft toegelicht waarom het met het oog op de verkeersveiligheid noodzakelijk is dat de gehele populatie damherten wordt gedood.

Voorkoming van ernstige schade aan gewassen

7.20. Verweerder heeft het bestreden besluit genomen ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden en wateren en andere vormen van eigendom als bedoeld in artikel 3.17 van de Wnb.

7.21. Ingevolge de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland (beleidsregel) wordt onder ernstige schade aan gewassen verstaan: de door in het wild levende diersoorten aangerichte schade aan landbouwgewassen welke op grond van de door BIJ12 gehanteerde taxatieregels getaxeerd wordt op € 250,- of meer per geval. Voor wat betreft ernstige schade aan andere vormen van eigendom wordt verstaan: door in het in het wild levende diersoorten aangerichte schade aan eigendommen, waarbij het schadebedrag per geval € 250,- of meer bedraagt.

7.22. Ten aanzien van het begrip 'belangrijke schade' in de zin van de Wnb is het vaste rechtspraak dat het bestuursorgaan bij het bepalen of sprake is van 'belangrijke schade' een zekere beoordelingsruimte heeft (zie bijvoorbeeld de uitspraak van de rechtbank Midden-Nederland van 30 november 2020, ECLI:NL:RBMNE:2020:5183). Een beleidsmatige invulling van het begrip 'belangrijke schade' door uit te gaan van een schadebedrag van ten minste € 250,- per geval heeft de Afdeling niet onredelijk geacht (zie bijvoorbeeld de uitspraak van de Afdeling van 22 november 2017, ECLI:NL:RVS:2017:3209). De rechtbank overweegt dat de voornoemde uitspraken betrekking hebben op het begrip 'belangrijke schade'. In de Wnb wordt het begrip 'belangrijke schade' gebruikt in gevallen waarin het gaat om vogels; dit begrip is vanuit de Vogelrichtlijn in de Wnb geïmplementeerd. Het begrip 'ernstige schade' heeft betrekking op andere dieren dan vogels en is geïmplementeerd uit de Habitatrichtlijn. De rechtbank ziet geen reden om anders te oordelen in gevallen waarin het gaat om 'ernstige schade' en neemt tot uitgangspunt dat verweerder bij het beantwoorden van de vraag of er sprake is van 'ernstige schade' beoordelingsruimte heeft en dat de invulling die verweerder daaraan heeft gegeven in de beleidsregel niet onredelijk is.

7.23. Voor wat betreft de omvang van de schade heeft verweerder het volgende naar voren gebracht. De schade is volgens verweerder op basis van een zevental taxatierapporten, gedateerd 30 augustus 2019, € 28.769,72. Verweerder heeft verder naar voren gebracht dat BIJ12 in 2021 een melding heeft ontvangen van schade in appelboomgaarden. De schade veroorzaakt door damherten is, blijktens een taxatierapport d.d. 27 juli 2021, getaxeerd op € 16.703,74. Daarnaast is er schade aan bijenkasten veroorzaakt. De faunaschade van de imkerij bedraagt volgens een taxatierapport van 6 mei 2020 € 2.344,25.

7.24. Op grond van de beleidsregel moet de schade aan gewassen op grond van de door BIJ12 gehanteerde taxatieregels € 250,- bedragen om als 'ernstige schade' te kunnen worden aangemerkt. Niet in geschil is dat de taxaties, gedateerd 30 augustus 2019, niet volgens de door BIJ12 gehanteerde taxatieregels zijn opgesteld. Deze schade kan op grond van de beleidsregel dus niet als ernstige schade worden gekwalificeerd. Voor het taxatierapport van 27 juli 2021 geldt dat dit taxatierapport wel volgens de taxatieregels van BIJ12 tot stand is gekomen. De getaxeerde schade bedraagt voorts meer dan € 250,-. Voor de schade aan de bijenkasten geldt dat – nu dit geen gewassen betreft – de beleidsregel het vereiste dat de taxatie moet hebben plaatsgevonden overeenkomstig de door

BIJ12 gehanteerde taxatieregels niet geldt. Ook de getaxeerde schade aan de bijenkasten betreft een bedrag van meer dan € 250,-.

7.25. De rechtbank neemt gelet op het voorgaande aan dat er – voor wat betreft de omvang – sprake is van ernstige schade als bedoeld in de Wnb. De rechtbank is echter, zoals eisers hebben betoogd, van oordeel dat uit de taxatierapporten en de toelichting van verweerder onvoldoende blijkt dat dit schade is die is veroorzaakt door damherten. Hoewel dit in de betreffende rapporten staat vermeld, blijkt onvoldoende waar dit op is gebaseerd. Er is geen fotomateriaal overgelegd of toereikende uitleg gegeven waaruit volgt dat de betreffende schade door damherten is veroorzaakt. Dat er sprake is van vraatschade in of rondom het leefgebied van de populatie damherten, is naar het oordeel van de rechtbank niet voldoende; uit de toelichting van verweerder kan niet worden opgemaakt dat de schade daarmee uitsluitend aan damherten kan worden toegeschreven. Dit geldt temeer nu in het taxatierapport d.d. 27 juli 2021 ook schade aan fruitgewassen is vermeld, veroorzaakt door andere diersoorten, te weten de ree en de haas. Aangezien het besluit van verweerder strekt tot het doden van een populatie damherten, lag het op de weg van verweerder om inzichtelijk te maken dat de vastgestelde schade daadwerkelijk is veroorzaakt door damherten. Verweerder heeft dit nagelaten.

7.26. De rechtbank overweegt verder dat – net zoals voor de verkeersveiligheid het geval is – niet duidelijk is waarom het doden van de gehele populatie noodzakelijk is. Verweerder heeft niet inzichtelijk gemaakt waarom niet kan worden volstaan met het beperken van de omvang van de damhertenpopulatie in plaats van deze geheel te doden. Van belang is dat de opdracht tot het doden van de damhertenpopulatie is gegeven ter voorkoming van *ernstige* schade, en niet *alle* schade. Waarom het noodzakelijk is dat alle damherten worden gedood, valt uit de toelichting van verweerder niet op te maken. Ook op dit punt is de rechtbank daarom van oordeel dat verweerder het bestreden besluit onvoldoende heeft gemotiveerd.

Slotsom en proceskosten

7.27. De rechtbank ziet in wat hiervoor is overwogen aanleiding om het beroep gegrond te verklaren en het bestreden besluit te vernietigen.

7.28. Omdat het beroep gegrond wordt verklaard, hebben eisers recht op een proceskostenvergoeding. Overeenkomstig het Besluit proceskosten bestuursrecht bedraagt deze vergoeding € 1.496,- (1 punt voor het indienen van een beroepschrift en 1 punt voor het verschijnen ter zitting met een waarde van € 748,- per punt en een wegingsfactor 1).

Beslissing

De rechtbank:

- verklaart het beroep van eisers gegrond;
- vernietigt het bestreden besluit en draagt verweerder op een nieuw besluit te nemen;
- veroordeelt verweerder in de proceskosten van eisers voor een bedrag van € 1.496,-;
- draagt verweerder op om het door eisers betaalde griffierecht van € 360,- aan eisers te betalen.

Deze uitspraak is gedaan door mr. S. Pereth, rechter, in aanwezigheid van mr. R.A.E. Bach, griffier. De uitspraak is uitgesproken in het openbaar op 20 december 2021.

art.5.1-2e

griffier

art.5.1-2e

rechter

Een afschrift van deze uitspraak is verzonden aan partijen op:

23 DEC 2021

Rechtsmiddel

Als u het niet eens bent met deze uitspraak, kunt u een brief sturen naar de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State waarin u uitlegt waarom u het er niet mee eens bent. Dit heet een beroepschrift. U moet dit beroepschrift indienen binnen 6 weken na de dag waarop deze uitspraak is verzonden. U ziet deze datum hierboven.

de Rechtspraak

Rechtbank Den Haag

PostNL
Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

Rechtbank Den Haag
Postbus 20302
2500EH 'S-GRAVENHAGE
THE NETHERLANDS

Frankering betaald

D-A-1

R Aangetekend

Omgevingsdienst Haaglanden
Postbus 14060
2501GB 'S-GRAVENHAGE

3SOHGZ8646295

Recommandé

NL

3SOHGZ8646295

P2202

Postbus 20302, 2500 EH Den Haag

